

תצא 1

די משנה זאגט, "כלאי בהמה מותרים לגדל ולקיים ואינם אסורים אלא מלהרביע. . (און די משנה שלאח"ז איז ממשיך) בהמה עם בהמה וחי' עם חי' . . טמאה¹⁰ עם טמאה וטהורה עם טמאה טמאה עם טהורה וטהורה עם טמאה אסורין לחרוש כו".

לערנט דער רא"ש, אז "מתניתין (די צווייטע משנה) כוללת יחד טמאה עם טמאה טהורה עם טהורה טמאה עם טמאה וטהורה עם טהורה, ד.ה. אז דער איטור פון "כלאים דחרישה" איז אויך דא ביי טמאה עם טמאה און טהורה עם טהורה.

דער רמב"ם אָבער לערנט (אין פירוש המשניות), אז די ערשטע עטלעכע פאלן (פון דער צווייטער משנה) קומען בהמה שך צו איטור הרבעה פון דער ערשטער משנה, און בלויז די פאלן, טמאה עם טהורה וטהורה עם טמאה באַציען זיך צום אויספיר פון, אסורין לחרוש כו".

און דער פשט לויטן רמב"ם איז — ובפרט לויט זיין גירסא במשנה זו¹¹ אז זי הייבט זיך אן, במה דברים אמורים (אז זיי זיינען אסורים נאך, מלהרביע) בהמה עם בהמה כו, אבל טמאה עם טהורה . . אסורין (אויך) לחרוש כו".

(9) פ"ח מ"א.ב.

(10) במשניות דהרמב"ם (קאפא) — משא"כ בפיה"ם שלפנינו) מכאן ואילך — הסדר מהופך וטהורה קודם, וצ"ע.

(11) ל' הגמ' ב"ק שם.

(12) ובמלאכת שלמה (כלאים שם) ובברכי' (י"ד סי' רצו סידר) הובאה ג"כ גירסא זו, ושם גם הגי' במשניות, אבל טמאה עם טהורה כו, וכי' בכמה כת"י דמשניות — ראה משניות זרעים עם שינוי נוסחאות (ירושלים, תשל"ב) וש"נ.

א. בשייכות צום פסוק, "לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו", שטייט אין משנה (מס' בבא קמא): "אחד שור ואחד כל בהמה. . אי"כ למה נאמר שור או חמור אלא שדבר הכתוב בהוה", און די גמרא איז מסביר אז "כלאים דחרישה יליף שור שור משבת" (דכתיב: שורך וחמורך וכל בהמתך, רש"י).

בפירטי הדין געפינט מען א מחלוקת הראשונים:

דער רמב"ם פסק'ט, "אחד שור וחמור ואחד כל שני מינין שאחד טמא ואחד טהור . . לוקה מן התורה" (און פירט אויס, אבל מדברי סופרים שני מינין שהן כלאים בהרבעה (ד.ה. יעדע צוויי מינים (טהורים אָדער טמאים)) אסורים לחרוש בהם כאחד ולמשכן ולהנהיגם):

דער רא"ש שרייבט אויף דעם, ראין דבריו נראין, און ער פסק'ט, אז אפילו אויב שניהם טהורים אָדער שניהם טמאים, איז מען אויך עובר מן התורה.

און יסוד המחלוקת איז אין דעם פירוש פון דער משנה אין כלאים:

(1) פרשתנו כב, י"ד.

(2) ספ"ה (נד, ב).

(3) שם.

(4) וכן הובא ברא"ש ב"ק שם ובהלכות קטנות הלכות כלאים ס"ה. רדב"ז על הרמב"ם הל' כלאים פ"ט הי"ז בתחלתו. אבל ראה תוירט ב"ק שם. וראה לקמן הערה 30.

(5) ואחתנן ה, יד.

(6) הל' כלאים פ"ט ה"ח. וראה פיה"ם ב"ק שם. כלאים פ"ח מ"ב. סהמ"צ מל"ח ר"ח.

(7) בהל' קטנות שם. הובא בכס"מ לרמב"ם שם. ביי לטוירד סרצ"ו ד"ה כל העושה.

(8) ראה רדב"ז לרמב"ם שם ובפירושי ר' חיים מלטיאל עז"ח כאן (ירושלים תשמ"א).

וכי"ב פון דעם בעה"ב איז ניטא קיין סברא צו מחלק זיין צווישן סוגי בע"ח וואס מ'האט מזיק געווען¹⁴;

משא"כ ביי כלאים (דחרישה), וואו דער תוכן האיסור איז דער חיבור פון די צוויי מינים יחדיו, און תורה איז מדייק צו שרייבן (ניט „בהמתך" סתם, ווי ביי כלאים דהרבעה¹⁵, נאך „בשור ובחמור" — לערנט מען דערפון, אז דאס איז נאך במין טהור וטמא).

אבער כד דייקט קען מען אזוי ניט לערנען, ווייל ס'איז היפך המשמעות הפשוטה פון „דבר הכתוב בהוה", צו זאגן אז עס איז דא א דיוק.

ונוסף על זה: דער רמב"ם איז מפרש די משנה אין ב"ק, בנוגע צו כלאים דחרישה¹⁶ אז דאס מיינט כל שני מיני בהמות (אויך טהור וטהור און טמא וטמא), נאך ער לייגט צו „וזה מדרבנן אבל מן התורה אינו אסור... אלא בהמה טהורה וטמאה בלבד דומיא דשור וחמור"; במילא איז מובן, אז אויך לדעת הרמב"ם גייט דער כלל „דבר הכתוב בהוה" אין משנה אויף אלע מינים¹⁷. קען

ויש לומר, אז אויך סברא ישנה בדבר און די סיבת המחלוקת איז ניט (נאך) מצד פירוש המשנה, נאך מצד הסברא, ואדרבה — מצד זייער מחלוקת בסברא קומט ארויס די מחלוקת אין פירוש המשנה (וקביעות הגירסא במשנה).

ב. לכאורה וואלט מען געקענט לערנען, אז די מחלוקת באשטייט אין דעם פירוש פון דעם כלל „דבר הכתוב בהוה" וואס די משנה זאגט אין ב"ק (איר) בנוגע צו כלאי בהמה:

לויטן רא"ש, ווען מ'זאגט „דבר הכתוב בהוה", מיינט עס לגמרי, נאך דערפאר וואס עס איז „הוה". ד.ה. מ'קען גארניט ממעט זיין, שולל זיין דערפון וואס תורה זאגט „בשור ובחמור", דער איסור איז חל אויף אלע בע"ח.

דאקעגן לדעת הרמב"ם, איז כאטש אז מ'זאגט „דבר הכתוב בהוה", איז ניט מסתבר צו זאגן אז ס'איז ניטא קיין שום לימוד פון דעם וואס דער פסוק איז מפרט און זאגט ניט סתם „כלאים" וכי"ב. דעריבער זאגט דער רמב"ם, אז מ'לערנט דערפון אפ¹⁸ בנוגע דעם סוג כללי, אז עס מוז זיין אחד טהור ואחד טמא.

[און הגם אז בנוגע די אנדערע זאכן אין דער משנה אין ב"ק (ווי „נפילת הבור" און „תשלומי כפלי" וכי"ב) האלטן אלע אז דאס מיינט כל בהמה וחי ועוף, און דאס וואס תורה ברענגט שור וחמור איז בלויז מצד „דבר הכתוב בהוה", איז אבער כלאים אנדערש:

ביי „נפילת הבור" וכי"ב, איז דער (עיקר ה)ענין — תשלומים פאר נזק

(14) ראה בגמרא ב"ק שם. כל דאית לי בעלים. וכי"ב. וראה בי' לטור חור"מ ר"ס שפ"ט ד"ה ומיש רבינו.

(15) ושאינו זה דלמדנו (ב"ק כח, ב. ושי"נ). שור ולא אדם חמור ולא כלים' כפרשי' שם (גד, א) שאינו מין בהמה. וראה פרשי' שם נג, סעי' ב ד"ה שור. וראה לקרש ח"ו ע' 138.

(16) קדושים יט, יט.

(17) וצ"ע ברדב"ן לרמב"ם שם דכ', והך דפ' הפרה נמי בכלאים דהרבעה היא ולא בכלאים דהנהגה דומיא דשור וחמור. ואולי מדייק בלשון הרמב"ם בפיה"מ (ב"ק). אלא מאמרו לכלאים שהא רומז למה שאמר לא תחורש כר', ואינו מפרש בכלל כלאים דהרבעה, לפי שזוהי הפי' הפשוט במשנה. אבל ראה פיה"מ כלאים שם. וצ"ע.

(18) וכן מוכח גם בפיה"מ כלאים שם (בסופו). וצ"ע כיצד יפרש הלשון „דבר הכתוב בהוה" על ענין

(13) ראה לשונו בפיה"מ כלאים וב"ק שם. רדב"ן

שם בתחלתו.

נאָר ביי טהורה עם טמאה, בדוגמת שור וחמור, ווייל דוקא דעמולט איז דא דער- ביי דער טעם „שזה מעלה גרה וזה לא יגר וחושב שהלה אוכל ויש לו צער בע"ח"²⁴. אָדער, ווי דער חינוך איז מסביר, אַז דער טעם פון דעם צער איז „שיש למיני הבהמה והעופות דאגה גדולה לשכון עם שאינו מינו וכל שכן לעשות עמם מלאכה“, און דער עיקר צער איז „בשני מינין שהם כגון שור וחמור שהאחד טהור והשני טמא שטבעם רחוק מאד זה מזה“.

עס איז אָבער שווער צו לערנען אַז דער גאַנצער איסור פון כלאים דחרישה איז נאָר-משום צעב"ח, וויבאלד אַז אין תורה שטייט דער פסוק „לא תחרוש גו“ צווישן די פסוקים פון כלאים²⁵ (כלאי הכרם און כלאי בגדים)²⁶, און אויך אין משנה²⁷ זיינען די דינים (פון כלאים דחרישה) אין מס' כלאים און בחדא מחתא מיט „כלאים דהרבעה“²⁸.

ובפרט אַז דער רמב"ם אַליין איז מבאר אין מו"נ²⁹, אַז דער טעם פון כלאים דחרישה איז „כי אם יקבץ בין

מען ניט תולה זיין די הסברה פון שיטת הרמב"ם אין דעם פירוש פון „דבר הכתוב בהוה“³⁰.

ג. אין דעם טעם האיסור פון כלאים דחרישה געפינט מען דעות שונות:

יש אומרים³¹, אַז דער איסור איז „משורש איסור הרבעת הבהמה כל-אים“³², ווייל „דרך כל עובד אדמתו להביא צמדו ברפת אחת וירכיב אותן“³³.

יש אומרים³⁴, אַז „מטעמי מצוה זו ענין צער בעלי חיים“.

ועפ"ז אפשר לומר, אַז אין דעם בא- שטייט די מחלוקת פון רמב"ם מיטן רא"ש:

לדעת הרא"ש איז דאס „משורש איסור הרבעת בהמה“, ווייל סו"ס ברענגט די חרישה יחדיו צו הרבעה; ובמילא איז דער איסור גילטיק ביי אַלע צוויי מינים צוזאַמען, פונקט ווי ביי כלאים דהרבעה.

אָבער לדעת הרמב"ם איז דאס מצד צער בע"ח —

און דעריבער איז דער איסור (מה"ת)

(24) ל' הפענת רוא שם. ועד"ז הוא בבעה"ת ובעה"ט וחזקוני שם.

ואף שגם במיני טמאין יש מעלי גרה (הגמל וכו'), י"ל, דכיון שע"ד הרגיל הוא בטוהרים דוקא, לכן כל האיסור נאמר מלכתחלה בטוהר וטמא. וע"ד (ולא ממש) שמבאר במיני (ח"ג פלי"ד) שהתורה על הרוב תדבר כר' ועצ"ע.

(25) ראה בחיי כאן.

(26) אבל י"ל שנאמר בתורה בסמיכות אף שאינו מאותו הטעם כיון שהפעולה יש בה דמיון לכלאים. וראה ראב"ע כאן וחזקוני כאן: ונסמכה כאן לפי שדבר לעיל בענין זריעה, ובשביל הזריעה סמך כאן שעטנז.

(27) וכן ביד החזקה להרמב"ם (כנ"ל).

(28) שם. ובחינוך שם: שרש המצוה כתב הרמב"ם שהוא משורש איסור הרבעת הבהמה כלאים כי דרך כר' (ומביא הלשון כברמב"ז פרשתנו כאן וקדושים שם).

שהוא מדרבנן. וכ"כ במיני ח"ג פמ"ט. וי"ל שהוא ע"ד אסמכתא. וראה לקמן הערה 29.

(19) ועוד: הרי בגמ' (ב"ק שם) יליפנין מכתובים שור שור משבת, בהמתך בהמתך משבת, וראה הנסמך לעיל הערה 4. וראה אנציקלופד" תלמודית ערך דבר הכתוב בהוה. ביח ח"מ שם. לקו"ש שם ע' 131 וע' 138.

(20) רמב"ן ובחיי כאן ובקדושים יט, יט. מו"נ שם. פענח רוא כאן. חינוך מצוה תקנ.

(21) ל' החינוך שם.

(22) ל' הרמב"ן שם ושם. ולהעיר דעפ"ז מצינו עוד מצוה דאורייתא מטעם סייג — ראה לקח טוב (להרי" ענגל) כלל ח.

(23) חינוך שם. בעה"ת ובעה"ט ופענח רוא ופי' א' בחזקוני כאן. ועד. וראה פי' ר' חיים פלטיאל שם. וראה ראב"ע כאן (ופי' הג' בחזקוני). אבל ראה מ"ש עליו הבחיי.

שניהם פעמים ירכיב אחד מהם על חברו²⁹.

ד. ויש לומר, אז זייער מחלוקת איז צי דער ענין פון כלאים דחרישה איז אַ חלק פון כלאים דהרבעה, אָדער דאָס איז אַ דין בפ"ע³⁰:

דער רא"ש האַלט אַז כלאים דחרישה איז דער זעלבער ענין ווי כלאים דהרבעה, און דער רמב"ם האַלט אַז עס איז אַ ענין בפני עצמו³⁰.

(29) ואף שאין הכרח שיתאים טעם המצוה כמור"ם שם עם שיתו להלכה בספר היד (ובסהמ"ץ ופיה"מ) ובפרט בנדוד שבמור"ם שם מפורש "והרא"י ע"ז היות הדין הזה כלול זולת שור וחמור אחד שור וחמור ואחד כל שני מינין אלא שדבר הכתוב כהוה" (ועד"ז הוא בהעתקת קאפא), דלא דעתו בהלכה" (ודוחק לומר שבמור"ם כתב הטעם והדין כפי שהוא מדרכנו, ומה"ת הוא מטעם צער בע"ח כנ"ל). — מ"מ באם דעתו להלכה ביד מיוסדת בטעם האיסור, מסתבר שמתאים למ"ש במור"ם (ששם ביאר טעמי המצות) — משא"כ לפי הביאורים דלקמן ס"ד וה' (שאין יסודם בטעמי המצוה).

(29*) בהבא לקמן ראה גם לקו"ש חל"ד ע' 125'6. (30) להעיר שבתיו"ט, ב"ק שם פליג על דעת הרע"ב שם, דכלאים דהנהגה ילפינן שור שור משבת, וס"ל דלמסקנת הגמ' כלאים מכלאים ילפינן ולא צריכא קרא לחודא כו' דלמסקנא כלאים חד שמה ואין צריך אלא לאגמורי בחד והוא הדין לאידך דמשום הכי מתניתין נמי לא תנו אלא כלאים חדא וכללא לתרתי כו".

והרי דעת הרע"ב שם היא כדעת הרמב"ם דמה"ת

(*) אבל ראה חמדת ישראל על סהמ"ץ להרמב"ם מל"ת ר"ת, דמייק מ"ל הרמב"ם. אמנם מן התורה אינו חייב מלקות כו' דמשמע דס"ל להרמב"ם דכל שני מינין אסורים מן התורה רק מלקות אינו חייב מה"ת אלא בכלאים דטומאה וטהרה, ולהעיר, דלשון הרמב"ם בהל' כלאים שם הוא "אבל מדברי סופרים", וידועה דעת הרמב"ם (סהמ"ץ שורש ב', פיהמ"ש כלים פ"ז מ"ב) שכל דבר הנלמד באחת מ"ג מדות נק' דברי סופרים, אף שלכמה מפרשים גם לדעתו הם מן התורה אלא שלא נמנו במנין המצות (מפרשי סהמ"ץ שם (מג"א ומרגניתא טבא), מ"מ וכ"מ הל' אישות פ"א ה"ב, ועוד).

(*) ולהעיר, דבפיה"מ ב"ק שם: אלא מאמרו

און הסברת הפלוגתא (צי כלאים דחרישה איז דער זעלבער ענין ווי כלאים דהרבעה): כלאים איז תוכנו — "עירוב", "תערובת"³¹:

לדעת הרמב"ם איז דער איסור כלאים דהרבעה פארבונדן מיט אַ תערובת וועלכע איז ניכר וגלוי — אַלס תוצאה פון פעולת דהרבעה ווערט נוצר אַ וולד מיט אַ מראה מיוחד ותכונות גופו וכו' אַ מין חדש וועלכער קומט פון הרכבת שני מינין דוקא³²; משא"כ ביי כלאים דחרישה איז דער ענין התערובת ניט משפיע וניכר אין דער חרישה וכו'.

און דערפאר איז לדעת הרמב"ם — זייענדיק כל אחד אַן ענין בפ"ע — אַ חילוק צווישן כלאים דהרבעה (אז זיי זיינען ביי אַלע שני מינין), און כלאים דחרישה (דוקא מין טהור ומין טמא).

אָבער דער רא"ש האַלט, אַז ביי ביידן, סיי ביי כלאים דהרבעה סיי ביי כלאים דחרישה, איז דער איסור די פעולה פון מחבר זיין צוויי מינים — ובמילא איז ביי ביידן דער זעלבער דין.

ה. דער ביאור הנ"ל איז אָבער ניט אינגאנצן גלאַטיק לדעת הרמב"ם:

אינו חייב אלא בשני מינים שאחד טמא ואחד טהור (וראה רש"י לתיו"ט שם), ובתיו"ט כלאים שם מ"ב, אף שהביא גם דעת הרמב"ם, מ"מ הביא רא"י לדעת הרא"ש. וראה קול הרמ"ז לתיו"ט ב"ק שם. (31) ת"א ותיו"ט עה"פ פרשתנו כב, ט. קדושים י"ט, י"ט. ועוד.

(32) ראה בחיי פרשתנו עה"פ. רמב"ן קדושים י"ט, י"ט.

לכלאים שהוא רומז למה שאמר ית' לא תחרוש בשור ובחמור. אבל בפרש"י במשנה ב"ק שם ד"ה לכלאים כתב (בפשוטו). "להרבעה", ומסיים. "וכן לענין כלאים דהנהגה". ובגמרא שם מקדים. "כלאים דחרישה". לכלאים דהרבעה. וראה לעיל הערה 17. ואר"ת.

ביי הרבעה, וואו דער חיבור איז בתכלית ובלשון הכתוב³⁹ והיו לבשר אחד, ווערט באַ יעדערע צוויי מינים אַ חפצא של כלאים — תערובות, ווייל דער חיבור פון יעדן מין האָט דער אויבערשטער איינגעשטעלט דוקא „למינהו“; אָבער ביי כלאים דחרישה, וויבאַלד אַז זייער חיבור איז נאָר אין אַן ענין וואָס איז מחוץ להם, זיינען זיי נישט כלאים, סײַדן די מלאכה וכו' ווערט גע-טאָן מיט צוויי סוגים⁴⁰ פון טהור וטמא, וועלכע זיינען הפכים אויך בענינים שמחוץ להם (בנוגע לאכילת האדם וכו')⁴¹ — דעמולט ווערט עס אַ תערו-בות⁴² — כלאים⁴³.

ו. דער ביאור הפלוגתא בפנימיות הענינים:

מ'געפינט אין חסידות⁴⁴ צוויי ביאורי האיסור פון „לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו“:

(א) „ענין הלאו דלא תחרוש בשור

פון דעם וואָס דער רמב"ם פסק'נט אַז (א) „מותר להכניס שני מינין לסהר אחד ואם ראה אותם רוכעים זה את זה אינו זקוק להפרישן“³³, (ב) „מי שעבר והרכיב בהמתו הרי הנולד מהם מותר בהנ-אה“³⁴, (ג) דער איסור מה'ת איז דוקא ווען ער טוט די מעשה בידיו³⁵ — איז משמע, אַז באַ כלאים דהרבעה איז דער גדר האיסור נישט פאַרבונדן דערמיט וואָס דערפון ווערן נולד תולדות אין וועלכע ס'איז נִיכר וגלוי דער ענין ההרכבה, נאָר די עצם מעשה ההרכבה (ההרבעה) איז אסור³⁶.

ועפ"י איז כלאים דחרישה אין גדר פון כלאים דהרבעה, ס'איז „משם אחד“, ווי ס'איז משמע אויך דערפון וואָס דער רמב"ם איז זיי כולל אין איין פרק (אין הלכות כלאים³⁷) — וואָרום ביי ביידן איז דער זעלבער גדר האיסור — די פעולת החיבור.

ויש לומר טעם החילוק ביניהם:

דער תוכן פון איסור כלאים איז, וואָס מ'איז מחבר צוויי זאָכען וועלכע זיינען בניגוד זה לזה, דורך דער פעולת האדם ווערט עס אַ חפצא פון כלאים³⁸;

אָבער דער אופן העירוב שלהם, איז נישט גלייך אין אַלע פאַלן, ס'איז תלוי אין אופן החיבור:

(33) הל' כלאים פ"ט ה"ב.

(34) שם ה"ג.

(35) שם ה"א. ועד"ז בהמ"צ מל"ת ר"ח.

(36) וכי' במר"ב שם בטעם איסור כלאי בהמה: ומאסה התורה שישפיל איש מישראל מעלתו לזה המעשה כו', עיי"ש.

(37) בפ"ט שם.

ולהעיר מפי'הם להרמב"ם כלאים שם (הובא בכס"מ לרמב"ם שם): אבל בהמה טמאה עם טהורה יש בה תוספת על איסור ההרבעה והוא שהם אסורים לחרוש כו'.

(38) להעיר מצפ"ע מדה"ת עו, סע"ד ואילך.

(39) בראשית ב, כד.

(40) ועפ"י אולי יש לבאר טעם הדעות (ראה שעה"מ לרמב"ם הל' כלאים שם ה"ה קרוב לסופו. ועוד. וכי' בפ"ר חיים פלטיאל שם) דלדעת הרמב"ם בהמה וחי אפילו שניהם טהורים לוקה מן התורה, כיון דהוי שני שמות (שני סוגים), עיי"ש.

(41) ולהעיר מלשון החינוך שם (הובא לעיל ס"ג) שטהור וטמא. טבעם רחוק מאד זה מזה. וראה בארוכה במפרשי התורה בטעם מאכלות אסורות.

(42) להעיר מדעת ולשון הרמב"ם ה"א שם ב. בהמת פסוה"מ. . . עשאה הכתוב כשני גופין מפני שהיתה קודש ונעשית קדש וכתול מעורבין זה בזה ונמצאת בהמה זו כבהמה טמאה עם הטהורה המעורבין כאחד כו'. וראה בארוכה בנו"כ שם.

(43) להעיר מרשב"ם קדושים יט, יט.
(44) בהבא לקמן ראה אוה"ת גי' ע' קלב ואילך. פרשתנו ע' תתקסא. ד"ה לא תחרוש תרכ"ז. ד"ה לא תלבש שעטני תרע"ח. לקוטי לוי' משפטים ע' פט. ובהוסמן בכהנ"ל.

לויט שיטת הרא"ש, אַז דער איסור איז גילטיק ביי אַלע מינים, אפילו טהור עם טהור און טמא עם טמא, איז דער טעם האיסור ווייל עס טאָר נישט זיין דער עירוב פון מדות וואָס דער אוי-בערשטער האָט זיי באַשאַפן — הפכיות.

ז. ע"פ הנ"ל יומתק נאָך אַז ענין: מובן אַז אַ מצוה, קדושה, תוספת אור — קען מאַכן שלום צווישן הפכים, ע"ד מש"נ עושה שלום במרומיו מיכאל שר של מים וגבריאל שר של אש ואין מכבין זה את זה⁴⁹, אָבער — נישט ח"ו (תוספת יניקה) קבלה בקליפה, וואָס דערפאַר איז ציצית, בגדי כהונה וכו' — מתיר נאָר כלאי שטנז — וואָס צמר ופשתים זיי-נען הי"פ זמ"ז, אָבער ביידע היתר,

און דאָמאָלס קען ווערן נאָכמער — א יתרון, בדוגמת בגדי כהונה, לכבוד ולתפארת⁵⁰ דוקא דורך צמר ופשתים יחדיו⁵⁰.

(משיחת ש"פ תצא תשמ"א)

ובחמור יחדיו היינו להרחיק קליפת החמור שלא תקבל מבחי' הקדושה⁴⁵.

(ב) דער איסור איז ווייל „שור" איז בחי' גבורות און „חמור" איז בחי' חסדים — און „אסור לערבם יחד"⁴⁶.

ואלו ואלו דברי אלקים חיים⁴⁷, ויש לומר, אַז די צוויי ביאורים זיינען בהתאם צו דער פלוגתא פון רמב"ם מיטן רא"ש:

לויט שיטת הרמב"ם, אַז דער לאו פון „לא תחרוש" איז דוקא ביי מין טהור עם מין טמא, איז דער טעם האיסור אַז „קליפה" זאָל נישט מקבל זיין פון קדושה [וואָרום אַ מין טהור איז שרשו פון ק"נ וואָס קען נתעלה ווערן לקדושה, און אַ מין טמא איז שרשו פון גקה"ט⁴⁸; איז בשעת מען טוט אַ מלאכה מיט אַ מין טהור צוזאַמען מיט אַ מין טמא — קען דער מין טמא „מקבל זיין" פון דעם מין טהור].

(45) סה"מ תרכ"ז ע' שעז. וראה זח"ג פו, ב. ת"ז תי"ד (ל, א).

(46) לקולוי"צ שם. וראה אה"ת שם.

(47) עירובין יג, ב.

(48) ראה תניא פ"י ופ"י.

(49) כ"ה באגה"ק סי"ב. וראה תנחומא ויגש, ו. דב"ר פ"ה, יוד. ספר הבהיר (הובא בזח"א רסג, א). ועוד. וראה אגה"ק שם. אה"ת נ"ך שם.

(50) ולהעיר דתפארת הוא דוקא בחיבור חו"ג וכו' (אגה"ק שם).

תצא ד

א. מ'האט שוין פיל מאל גערעדט, אז רש"י בפירושו על התורה פאר-ענטפערט יעדע שאלה וואס קען זיך שטעלן אין לימוד פשוטו של מקרא, און דארט וואו רש"י געפינט ניט קיין ביאור (לויטן דרך הפשט) איז א פסוק (אדער א ווארט) — זאגט ער „לא ידעתי וכיו"ב.

און דערפאר, ווען מען קומט צו א פסוק וואו עס איז לכאורה דא א שוועריקייט און רש"י שטעלט זיך ניט אויף דעם, איז דערפון גופא א הוכחה, אז ע"ד הפשט איז עס מלכתחילה קיין שאלה ניט; אדער, אז די שאלה ווערט פארענטפערט לויט א פירוש רש"י לפני זה.

דארף מען לפני האבן א ביאור בפרשטנו, וואו די תורה זאגט¹, „כי יהי ריב בין אנשים ונגשו אל המשפט ושפטום והצדיק את הצדיק והרשעו את הרשע. והי' אם בן הכות הרשע והפילו גו" — וואס די ווערטער „הצדיק את הצדיק והרשעו את הרשע" זיינען לכאורה איבעריק? (ס'איז

(1) ע"ד פרשי תולדות כח, ה. ובכ"מ (בסמנו בלקו"ש ח"ה ע' 1 בשוה"ג).

(2) כה, א"ב.

(3) ראה פרשי בפרשטנו לפני זה כב, ח. — וצ"ע לעיל (כד, יט). „קציר" מאי קמ"ל.

בספרי ע"פ מפרשו, פ"ט לשקצורו גוים. אבל רש"י לא הביאו כי בפשט ידענו זה ממש בדף (אבל ראה סוטה מה, א בשדך, לרבות שכתת קמה).

ובדוחק (?) י"ל דתרווייהו בעינו (קציר שלך ושדה שלך)

ובדלקמן (כד, כ"בא) כי תחבטו זיתך (וראה ספרי שם) כי תבצור כרמך — אין הדין כן (אף שהוא היפך הסברא), או דילפינן מכאן — ואכ"מ

— ורש"י אינו כותב כהנ"ל בפירושו, כי ה"ז פשטות הלשון.

אבער [נוסף לזה, וואס דאס איז א דוחק גדול: סוף סוף איז איבעריק צו זאגן „והרשעו את הרשע", ווייל פון „והי' אם בן הכות הרשע" ווייס מען במילא אז דא איז געווען „והרשעו את הרשע"; ואדרבה: די ווערטער „והרשעו את הרשע" גיבן א מקום לטעות (ווי רש"י² זאגט) אז „(יכול) כל המתחייבין בדיו לוקין (ת"ל כו")]

עס בלייבט דאך ניט מובן: די ווערטער „והצדיקו גו" — (לפשוטו של מקרא) צוליב וואס זיי שטייען?

און מען קען ניט זאגן (בפשוטו של מקרא) אז דא איז (נאך³) א ציווי ומ"ע אז מען זאל דו זיין א דין אמתי (ע"ד ווי

(4) ראה פרשי כאן ד"ה והרשעו.

(5) שבהרה הקודמת.

(6) נוסף על הציווי (מ"ע) — דברים א, טו. ר"פ

שופטים.

(7) כפירוש הרמב"ם ע"פ.